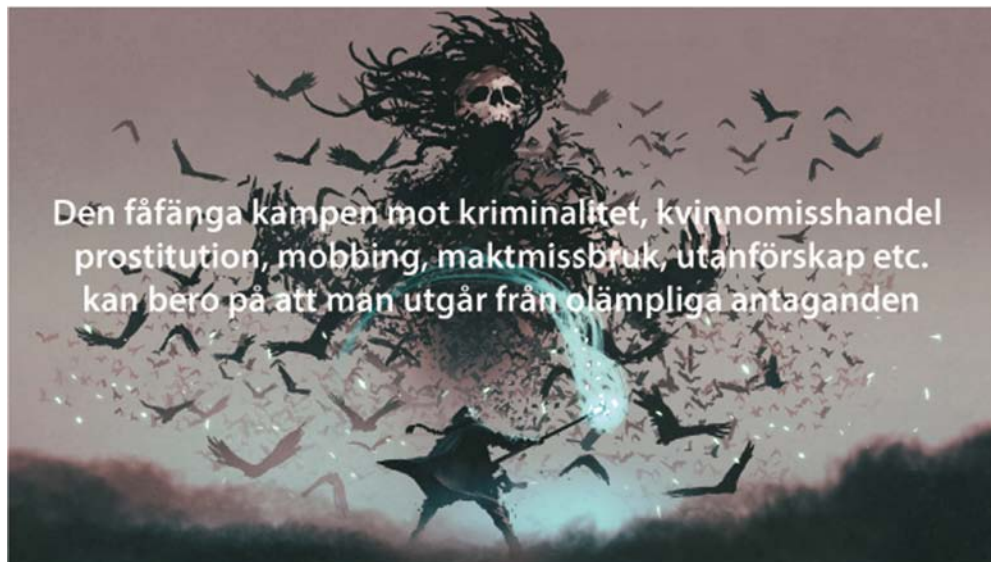

Valresultat som exempel på en samhandling

av Bengt-Åke Wennberg

Ett begrepp som jag hämtat från Shotter (1993) är samhandling. En samhandling betecknar det som uppstår när självständiga personer skapar något tillsammans. Aktörerna är olika och handlar var för sig. Vad de var för sig väljer att göra, formar en händelse eller ett skeende som är en samhandling.

Jag uppfattar ett valresultat som en samhandling. Resultatet har – om valproceduren varit korrekt – uppstått genom att väljarna var för sig mer eller mindre välinformerat gjort enskilda överväganden som tillsammans format ett valresultat.

Valproceduren kan ha kontaminerats genom falsk information, hotelser och tvång, begränsning av valmöjligheter, manipulation av deltagandet eller andra yttre händelser. Valresultatet är trots detta en samhandling. Den har skapats även av de som inte har röstat.

Valresultatet drabbar medborgarna eftersom det refereras till som ett sakförhållande som kan ligga till grund för olika åtgärder. Det påverkar därigenom samhället och dess medborgare. Just nu uppstår valresultat överallt i världen som verkar ställa stabila demokratier, exempelvis i Sverige, Norge, Danmark, Storbritannien, Tyskland, USA, Irland, Skottland etc., på ända och skapa oro, förvirring och ökad polarisering.

Även diktaturer och totalitära stater som Kina, Ryssland, Turkiet, Saudiarabien och sydamerikanska stater drabbas i vår tid av konvulsioner, men då genom att medborgarna protesterar mot den form av demokrati man där etablerat, och inom vars ram man försöker påverka de enskilda aktörernas fria val och pådyvla dem uppfattningar som de inte delar.

I demokratier bryter således dagens valresultat upp gamla kända och trygga mönster. I diktaturer råkar tvärt emot valsyste­met i vanrykte genom att det enligt medborgarnas uppfattning inte speglas i autentiska samhandlingar. Båda skeendena tyder på att världen befinner sig i det jag kallat ett paradigmskifte. Här kommer begreppet samhandling in.

En autentisk samhandling skiljer sig från och placerar sig mellan å ena sidan vad en enskild person gör som kan påverka dennes situation och å andra sidan händelser och skeenden som uppstår genom bidrag av många enskilda personer som väljer att handla utifrån sina förhållanden och sina föreställningar.

Av denna definition av samhandling kan man dra slutsatsen *att egentligen allt som händer* i samhället är en slags samhandlingar. Det som händer uppstår genom att var och en aktör självständigt väljer att agera som denne gör i den situation som denne möter. Trots att var och en är delaktig i det som sker så upplevs emellertid ofta den resulterande samhandlingen *som något som drabbar* aktörerna utifrån.

I den tidiga sociologin knöt man inte an till begreppet samhandling. Man valde istället att se de skeenden som observerades som ett slags sociala fakta. Man talade om kulturer, arbetsklimat, maktfrågor, kriminalitet, utanförskap, kvinnoförtryck, ledarskap etc. som något som påverkade människor utifrån och som de exponerades för.

Detta perspektiv leder in i tanken att sådana företeelser skulle kunna angripas och förändras av strukturella och övergripande åtgärder av typ

jämställdhetslagar, skattesystem, information, lagstiftning, strukturella förändringar, utbildning, belöning och bestraffning etc. eller genom specifika åtgärder riktade mot specifika individer och grupper.

Detta har skapat missförstånd. Samhandlandet uppstår ur de samtal (diskurser) som förs och som påverkar varje aktörs val. Sociologins rekommendationer har hittills misslyckas. Anledningen är att det man försöker påverka inte är enkla sakförhållanden som kan kopplas till yttre faktorer utan dynamiska konsekvenser av många aktörers *samhandlingar* som i sin tur uppstår genom de diskurser som förs.

Diskurserna skapar förväntningar på framtiden och på varandra. Det är bland annat sådana förväntningar *på hur andra kommer att agera* i en framtid, när situationen är som den är, som påverkar aktörernas val. Diskurser kan emellertid, när det gäller sådana förutsägelser, vara synnerligen ytliga, orealistiska och ofta direkt missvisande då de inte tar hänsyn till vad vi vet om den mänskliga naturen.

Att man finner att vissa oönskade handlingsmönster reproduceras om och om igen beror på att diskurser *trots sin bristande realism* aktivt gör motstånd mot förändringar. Genom att olämpliga diskurser ständigt återkommer i nya former bidrar de till att de oönskade mönstren återskapas. Först med en bättre förståelse för hur diskurser uppstår och hur de kan förändras vore det möjligt att ingripa för att påverka dem och därmed också samhandlingarna.

Det jag här presenterat är inga nya insikter men de förändrar allt. Vi har än så länge mycket liten kunskap om hur en önskad diskursförändring skulle kunna gå till och på vilket sätt den skulle kunna genereras. Okunskapen om detta förklarar varför man så ofta negligerar samhandlingens betydelse. Jag skall återkomma till detta i kommande bloggar.

Se också min artikel:

<https://samarbetsdynamik.se/Filerpdf/Webbsida/Samtalet1909292.pdf>

Referenser

Shotter J (1993): *Conversational Realities. Constructing Life through Language*. Londin: Sage Publications Ltd.